Αρχειακός Τόπος Θεόδωρου Κολοκοτρώνη

Αριθμός Τεκμηρίου 0652

Σχέδιο υπομνήματος του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη σχετικά με την ανάγκη οργάνωσης τακτικού στρατού

25 Νοεμβρίου 1825

Ταυτότητα Εγγράφου *(Περίληψη)*

Σχέδιο ὑπομνήματος μὲ ἄδηλο παραλήπτη καὶ ἀποστολέα, ἀλλὰ πρόκειται γιὰ ὑπόμνημα τοῦ Θεόδωρου Κολοκοτρώνη πρὸς τὴ Διοίκηση, στὸ ὁποῖοἀναδεικνύεται ἡ μεγάλη ἀνάγκη ὀργάνωσης τακτικοῦ στρατοῦ. Ὁ συντάκτης τοῦ ὑπομνήματος τονίζει ὅτι ἔχοντας ὁ ἴδιος καὶ ἐμπειρία ἀπὸ τὴν προϋπηρεσία του σὲ εὐρωπαϊκοὺς στρατοὺς στὰ Ἑπτάνησα, θεωρεῖ ἀναγκαῖα τὴ δημιουργία του καὶ ὑποβάλλει συμβουλὲς καὶ προτάσεις γιὰ τὴν ἵδρυσή του. Ὑποστηρίζει ὅτι τακτικὸ στρατὸ δημιούργησαν ὀργανωμένα κράτη μὲ ἰσχυρὸ θεσμικὸ καὶ νομικὸ σύστημα, καὶ ἐδραιωμένη ἐσωτερικὴ ἀσφάλεια, ὅπου ἡ βία καὶ ἡ πειθώ, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ κύρος καὶ τὰ προνόμια ποὺ παρεῖχε ἡ στολή, βοήθησαν στὴ σύστασή του. Προτείνεται νὰ ἐκπαιδευτοῦν στὸν τακτικὸ πόλεμο στρατιῶτες ποὺ ἤδη ἦταν ἔμπειροι στὰ πεδία τῶν μαχῶν ὡς ἄτακτοι, καὶ νὰ διοριστοῦν ὁρισμένοι ἀπὸ τοὺς «ἐπίσημους Πελοποννήσιους» ὡς συνταγματάρχες. Ἀκόμη, νὰ προσκληθοῦν ὅσοι ὁπλαρχηγοὶ ἐπιθυμοῦσαν νὰ ὀργανωθοῦν στὸν τακτικὸ στρατό, ἀποκτώντας ἀξίωμα ἀντίστοιχο τοῦ ἀριθμοῦ ἀνδρῶν ποὺ θὰ ἔχει τὸ σῶμα τους. Τέλος, προτείνεται νὰ διοριστεῖ ὁ Παναγιώτης Ρόδιος «γυμνασιάρχης» στὸ Ναύπλιο, ἀφοῦ ὁ Κάρολος Φαβιέρος ἦταν ἀναγκαῖος στὴν ἐκστρατεία στὴν Ἀνατολικὴ Χέρσο Ἑλλάδα. Τὸ μακροσκελὲς κείμενο φαίνεται νὰ εἶναι συνταγμένο ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Μεταξᾶ, ὁ ὁποῖος τὸ ἀπέστειλε στὸν Θεόδ. Κολοκοτρώνη, καθὼς τὰ ἀναφερόμενα ἀντιστοιχοῦν σὲ σκέψεις καὶ ἐπιχειρήματα ποὺ τοῦ ἦταν οἰκεία, καὶ δὲν ἀντιστοιχοῦν στὶς ἐκφραστικὲς δυνατότητες τοῦ Θεόδ. Κολοκοτρώνη ἀλλὰ οὔτε καὶ τῶν γνωστῶν μας γραμματικῶν του. Αὐτὴ ἡ ἀναντιστοιχία τοῦ κειμένου μὲ τὸν συνηθισμένο λόγο τῶν ἐγγράφων τοῦ Θεόδ. Κολοκοτρώνη δὲν φαίνεται ὅμως ὅτι μποροῦσε καὶ νὰ τὸν ἀποτρέψει ἀπὸ τὸ νὰ υἱοθετήσει τὸ περιεχόμενο καὶ νὰ τὸ ὑπογράψει. Τὴν ἴδια περίοδο ὁ Παν. Ρόδιος ἐπιχειροῦσε νὰ διατηρήσει τὴ θέση του στὸν τακτικὸ στρατό (βλ. Παν. Σαβοριανάκης, Ὁ Παναγιώτης Ρόδιος, σ. 116-117). Τὸ ἀχρονολόγητο αὐτὸ σχέδιο (ἡ ἡμερομηνία στὸ κάτω μέρος τοῦ φύλλου εἶναι μεταγενέστερη), μπορεῖ νὰ τοποθετηθεῖ στὶς 25 Νοεμβρίου, συσχετιζόμενο μὲ τὸ «σχέδιο» ποὺ ἀπέστειλε ὁ Ἀνδρ. Μεταξᾶς ἐκείνη τὴν ἡμέρα στὸν Θεόδ. Κολοκοτρώνη, καὶ ἔχει ἐκδοθεῖ, χωρὶς ἡμερομηνία ἀλλὰ ἐντὸς τοῦ Νοεμβρίου, ἀπὸ τὸν Γενναῖο Κολοκοτρώνη καὶ τὸν Φωτ. Χρυσανθόπουλο (Φωτάκο).

Προηγούμενες Εκδόσεις: Ὑπομνήματα, σ. 293-296 • Φώτ. Χρυσανθόπουλος, Ἀπομνημονεύματα, τ. 2, σ. 62.

Μετὰ πενταετίαν λαμπρὰν ἀγώνων τὸ Ἑλλ(ηνικὸν) Ἔθνος τρέχει ἤδη ἔσχατον κίνδυνον καὶ ἀμηχανεῖ περὶ τῆς σωτηρίας. Καὶ τοῦτο διατί; Διότι ὁ ἐχθρὸς μᾶς ἐπαῤῥησιάσθη μὲ διαφορετικοὺς παρ' ἄλλοτε τρόπους τοῦ πολεμεῖν ὥστε δὲν νικᾶται ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, καὶ διὰ νὰ νικηθῇ, χρεία νὰ πολεμηθῇ μ' ὅμοιον τρόπον τοῦ πολεμεῖν, χρεία, τακτικός, νὰ πολεμηθῇ ἀπὸ τακτικοὺς Ἕλληνας. Τοῦτο εἶναι ἀξίωμα κοινόν! Ἡ ἀνάγκη τοῦ τακτικοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι μάλιστα εὕρημα προγονικόν μας, ἐγνωρίσθη ἀπ' ὅλα τὰ φωτισμένα καὶ εὐνομούμενα ἔθνη, καὶ ἔλαβεν εἰσαγωγὴν εἰς αὐτά. Ὅθεν διὰ τοῦτο, καὶ διότι αὐτὸ ἐξαρτᾷ σήμερον τὴν σωτηρίαν μας, ἡ σύστασὶς του εἰς τὸ Ἔθνος μας θεωρεῖται ἀναντιῤῥήτως ἀναγκαία. Τὴν ἀνάγκην ταύτην γνωρήσας ἐγκαίρως καὶ ἐγώ, καὶ λέγων καὶ γράφων ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦδε ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ τρανώτατα διεκήρυττον, καὶ ἦτον εὐχῆς ἔργον νὰ ἤθελ' εἶσθαι συστημένον πρὶν σήμερον· μὰ ἀφοῦ δὲν ἐσυστήθη, εἶναι ἀπελπησίας ἴδιον νὰ εἰπῶμεν ὅτι δὲν ἔχομεν καιρὸν πλέον νὰ τὸ συστήσωμεν. Ὅταν γνωρίζομεν ὅτι αὐτὸ εἶναι μέσον σωτηρίας καὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ κινδύνου, πρέπει νὰ ἐπιμεληθῶμεν τὴν σύστασίν του, ὥστε καὶ ἂν χαθῶμεν (ὅ μὴ γένοιτο) νὰ μὴν ἐπισύρωμεν καὶ τῆς ἀμελείας καὶ νωθρίας τὸ ὄνειδος· καὶ ὅσον μὲν διὰ τὴν σύστασίν του ὀρθότατα ἡ Διοίκησις ἔλαβε τὰ σπουδαῖα μέτρα τὰ ὁποῖα παρατηροῦνται εἰς τὰς διακηρύξεις τής, καὶ κάθε πατριώτης χρεωστεῖ τὴν συνδρομὴν τοῦ μέρους του. Ἐγὼ ὅμως χρέος μου πατριωτικὸν ξεχωριστὰ ἐνόμησα, νὰ καθυποβάλλω εἰς τὴν κρίσιν τῆς Διοικήσεως καὶ τοὺς ἀκολούθους στοχασμούς μου ἀποβλέποντας τρόπον εὐκολίας καὶ πρόοδον τῶν πελοποννησιακῶν ἀνάλογα μὲ τὸν καιρὸν καὶ τὰ μέσα ὁποῦ ἔχομεν. Ἐδούλευσα κοντὰ εἰς ἄλλα ἔθνη, καὶ πολλάκις συνεβούλευσα, καὶ αἱ συμβουλαί μου

ἠκούσθησαν: καὶ μάλιστα ὅταν ἐπρόκειτο λόγος περὶ τακτισμοῦ μερικῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Ἑπτάνησον, ἠκούσθησαν μὲ ἐπιτυχίαν αἱ περὶ τρόπου καὶ εὐκολίας συμβουλαί μου. Αἱ συμβουλαὶ δὲ καὶ προτάσεις ὁποῦ ἐπὶ τὸ παρὸν ἔχω νὰ προβάλω εἶναι αἱ ἑξεῖς. Πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι τὰ ἔθνη ὅσα οἰκειοποιήθησαν τὴν τακτικήν, διὰ νὰ τὴν συστήσουν θέλ' εἶχον βέβαια ἡσυχίαν εἰς τὴν ἐπικράτειάν των, τοὐλάχιστον ἐσωτερικῶς. Θέλει εἶχον νόμους ἰσχυροὺς μὲ ἐθνικὴν ὕπαρξιν, καὶ θέλει ἐμεταχειρίσθησαν τὴν βίαν τῶν νόμων, καὶ βίαν ἴσως μοναρχικήν. Θέλει εἶχον θησαυρούς, καὶ ἐμεταχειρίσθησαν τὴν πάντα πείθουσαν δύναμιν. Τὸ ἓν μέρος ἡ βία, καὶ τἄλλο ἡ πειθὼ καὶ ὅσα ἄλλα μέσα ἠμποροῦν νὰ κολακεύσουν τὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου, ἡ λαμπρότης τῆς στολῆς, καὶ τόσ' ἄλλα προ νόμια χαρισθέντα εἰς τὸν στρατιώτην προσεβοήθησαν εἰς τὴν σύστασιν· καὶ τότε ἴσως ὁ στρατιώτης ἐγυμνάζετο μὲ ἄνεσιν, καὶ διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ἴσως μετὰ πολλοὺς χρόνους, ὥστ' ἐνόμιζ' ἐνδεχόμενον καὶ τὸ νὰ μὴ χρησιμεύσῃ καθόλου ἐπὶ ζωῆς του. Ἡμεῖς δὲ μ' ὅλων αὐτῶν τῶν μέσων τὴν στέρησιν θέλομεν νὰ εὕρωμεν στρατιώτην νὰ τὸν γυμνάσωμεν αὔριον, καὶ νὰ τὸν παῤῥησιάσωμεν εὐθὺς μετὰ τὴν αὔριον νὰ πολεμήσῃ μ' ἕνα θριαμβευτὴν ἐχθρόν. Καὶ ὁποίον ζητοῦμεν τούτον τὸν στρατιώτην; Τοιοῦτον ὥστε νὰ λογίζεται βάρος τῆς γῆς (ἄν ἦναι τις τοιοῦτος!) καὶ ὁποῦ νὰ μὴν ἤκουσε ποτὲ συριγμὸν βολιοῦ. Ἐγώ δὲν πιστεύω οὔτε βλέπω νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὴν Ἑλλάδα τοιοῦτοι ὁποῦ ἕως τώρα νὰ μὴν ἔπιασαν ἅρμα, καὶ μ' ὅλον τοῦτο νὰ ἦναι ἄξιοι καὶ ἱκανοὶ νὰ ἐμπιστευθῶσι τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἔθνους εἰς τοιοῦτον κρίσιμον καιρόν. Οἱ στρατιῶται ὁποῦ πρέπει νὰ τακτισθοῦν διὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν Πατρίδα πρέπει νὰ ἦναι μεταξὺ ἐκείνων ὁποῦ κἄν ἀτάκτως, ἀλλ' ὅμως ἐσυνείθησαν ὁπωσοὺν νὰ πολεμοῦν· καὶ ἐπειδὴ βίαν νὰ μεταχειρισθῶμεν εἶναι δύσκολον, διάτε τὴν ἀναστάτωσιν τοῦ τόπου καὶ διότι καιρὸς δὲν μᾶς μένει, καὶ πειθοῦς μέσα δὲν ἔχομεν, χρεία διὰ τοῦτο νὰ ἐξορμήσωμεν τὴν θέλησιν καὶ προθυμίαν των μ' ἐκεῖνα τὰ μέσα ὁποῦ μόνα ἠμποροῦν νὰ ἐπιτύχουν. Οἱ Ἕλληνες ὅλοι ἐπιθυμοῦν καὶ θέλουν νὰ πολεμήσουν, ὡς πολεμοῦν μέχρι τοῦδε ὑπερασπιζόμενοι Πίστιν, Πατρίδα καὶ ὕπαρξιν. Ὁ κίνδυνος τῆς ἐλευθερίας των, καὶ ὁ φόβος τῆς γενικῆς ἀπωλείας, τοὺς πείθουν ὄχι μόνον εἰς τὴν τακτικὴν νὰ προστρέξουν, ἀλλὰ καὶ κάθε τὶ ὁποῦ ἠμπορεῖ νὰ τοὺς ὑπόσχεται ἀσφάλειαν νὰ μεταχειρισθοῦν. Δύο τινα ὅμως τὰ ἑξῆς εἶναι τὰ οὐσιωδέστερα ἐμπόδια. Ὁ ἄνθρωπος φύσει ἐπιθυμῶν νὰ ἦναι αὐτεξούσιος καὶ ἄνετος καὶ νὰ μὴν ὑποβληθῇ εἰς ἄλλον, καὶ δυσκολευόμενος νὰ ὑποβάλῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν ποικιλίαν νόμων καὶ τάξεως, χωρὶς νὰ συλλογισθῇ τὴν ἐκ τούτων ὠφέλειαν ἀποφεύγει τέτοιας σκοτούρας. Ἡ ἰδέα αὕτη <εἶναι> τὸ πρῶτον ἐμπόδιον ὁποῦ δυσκολεύει τὴν ἀπόφασιν εἰς τοὺς μικρούς· τὸ δεύτερον εἶναι ὅτι ὅστις ἐδούλευσε μέχρι τούδε τὴν Πατρίδα ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν πολλοὺς ἢ ὀλίγους στρατιώτας καὶ εἰς βαθμὸν τινὰ ἀξιώματος μάλιστα πολὺ ἀνωτέρου παρ' ὅσους εἶχε στρατιώτας κατὰ τὴν εἰσχωρήσασαν κατάχρησιν, δυσκολεύεται τώρα νὰ καταταχθῇ ἁπλοῦς στρατιώτης καὶ ἄσιμος καὶ ὅμοιος μὲ τὸν μέχρι τοῦδε στρατιώτην του. Εἶναι καὶ ἓν ἕτερον ἀκόμη ἄξιον παρατηρήσεως, ἡ ἰσχὺς δηλαδὴ τῆς συνηθείας, γνωριμίας καὶ τῆς φιλικῆς ἢ συγγενικῆς σχέσεως, καθ' ἣν δυσκολεύεται καθεῖς νὰ χωρισθῇ τῶν οἰκείων καὶ γνωρίμων καὶ συντρόφων του εἰς τὸ ντουφέκι, ἐκείνων εἰς τοὺς ὁποίους ἔχει περισσοτέραν πεποίθησιν. Ὅλα ταῦτα πρέπει νὰ οἰκονομηθῶσιν, καὶ ὡς μὲ φαίνεται κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον. Ἡ Διοίκησις ἀνάγκη νὰ προσκαλέσῃ πρῶτον μεταξὺ τῶν Πελοποννησίων ἐπισήμους τινὰς ὁρισμένως καὶ νὰ διορήσῃ συνταγματάρχας καὶ γυμνασιάρχην, καὶ ἔτι διὰ προκηρύξεως νὰ προσκαλέσῃ τοὺς ὅσοι ἀξιωματικοὶ καὶ καθ' ἄλλον ἄξιον νὰ παρακινήσῃ καὶ ἄλλους μὲ τὸ παράδειγμά του ἢ μ' ὅποι' ἄλλα μέσα· νὰ ὑπόσχεται εἰς αὐτοὺς ἀξίωμα ἀνάλογον τῆς ποσότητος τῶν στρατιωτῶν ὁποῦ ἕκαστος φέρει, τὸ ὁποῖον καὶ ἄλλως ἤθελ' ἀξίζουν διὰ τὰς προλαβούσας δουλεύσεις των. Οὕτως ὅταν τὸ παράδειγμα δοθῇ ἀπὸ τοὺς μεγάλους, θέλατε ἴδει ν' αὐξήσῃ ὑπ' αὐτοὺς ὁ ἀριθμὸς τῶν Πελοποννησίων, καὶ διότι οἱ τοιοῦτοι δὲν θέλουν ἔλθει χωρὶς πολλοὺς συντρόφους, καὶ διότι τὸ παράδειγμά των καὶ ἡ ἐπιῤῥοή των θέλουν σύρει πολλοὺς καὶ μὲ τοιαύτην ἄμιλλαν θέλει βλέπει τις ὁλοκλήρους συντροφίας ἢ συγγενείας νὰ ἔρχωνται φιλοτίμως νὰ καταγράφωνται· καὶ τότ' ἔπειτα ἠμπορεῖ δικαίως νὰ βιάσῃ τις καὶ πολλοὺς ἄλλους, καὶ νὰ συστήσῃ οὕτω στρατόπεδον ἀπὸ καλοὺς στρατιώτας, καὶ ὄχι ἀπὸ τοιούτους οἵοι λογίζονται βάρη τής γῆς. Ἡ φύσις ἔκαμεν τοὺς ἀνθρώπους τοιούτους, μικροὺς καὶ μεγάλους μὲ σχέσεις μεταξύ των καὶ μιμητικούς, καὶ δὲν εἶναι ἴδιον ὀρθοῦ λόγου νὰ παραβλέψῃ τις αὐτὰ τὰ μέσα· δὲν ἤθελ' εἶσθαι ἄτοπον νὰ διακηρύξῃ καὶ τινα προνόμια ἡ Διοίκησις εἰς τοὺς τοιούτους ὅταν ἄλλα μέσα δὲν ἔχει νὰ μεταχειρισθῇ, καὶ δὲν πρέπει νὰ φειδώμεθα τῶν τοιούτων ὅταν περὶ τοῦ παντὸς κινδυνεύωμεν. Ἔπειτα ἀπὸ ἓν [[προνόμιον]] παρόμοιον διενεργείας τρόπον ἠμπορεῖ νὰ γεννᾶται κἄποια ὑποψία, ἀλλὰ δὲν πρέπει διὰ μίαν σκιὰν ὑποψίας ἀφορώσης τὸ ἄδηλον καὶ μακρυνὸν μέλλον νὰ παραβλέψωμεν ἐνεστώσας ὠφελείας ἐξαρτώσας τὴν ὁλικὴν τοῦ ἔθνους σωτηρίαν.

Ἡ Διοίκησις μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ φαίνεται ὕποπτος πρέπει νὰ μεταχειρισθῇ τοὺς Ἕλληνας ὡς μήτηρ φιλόστοργος τὰ τέκνα της, καὶ μὲ τὴν φιλοφροσύνην καὶ περίθαλψιν νὰ τοὺς ἑλκύσῃ εἰς τὴν ὑποταγὴν καὶ ἀγάπην τής καὶ την σύστασιν τούτου τοῦ σωτηρίου σκοποῦ, καὶ νὰ τοὺς γλυκάνῃ μὲ τὴν γλυκήτητα τῶν

νόμων, καὶ βέβαια οἱ νόμοι καὶ ἡ εὐταξία προξενοῦν την μεγαλυτέραν γλυκύτητα καὶ εὐχαρήστησιν εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὰ συνειθήσουν. Αὕτη εἶναι ἡ περὶ [[τούτου]] τοῦ τρόπου γνώμη μου. Προσθέττω δ' ἔτι ἀφ' ὅσον παρατηρῶ συντελεστικὸν εἰς τὰ πνεύματα τῶν Ἑλλήνων, [[συντελεστικόν]] ὅτι ἐπειδὴ ὁ κύριος Φαβιὲ εἶναι ἐγγὺς ν' ἀναπληρώσῃ τὸ σύνταγμά του, εἶναι δὲ καὶ ἀναγκαῖος νὰ γυμνασιαρχῇ εἰς τὴν Ἀνατ(ολικὴν) Χέρσον Ἑλλάδα διὰ νὰ ἐλκύῃ ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς Ἕλληνας, [[νά]] ἀναγκαῖον νὰ διορισθῇ εἷς ἕτερος τῶν Πελοποννησίων γυμνασιάρχης, καὶ τοιοῦτον ἄξιον καὶ μὲ προτερήματα καὶ μὲ ὑπόληψιν θεωρῶ τὸν κύριον Ῥόδιον.

[μεταγενέστερη προσθήκη, ἀπὸ ἄλλο χέρι:]
Αὐγούστου 30 1825

Αριθμός Τεκμηρίου
0652

Τίτλος
Σχέδιο υπομνήματος του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη σχετικά με την ανάγκη οργάνωσης τακτικού στρατού

Ημερομηνία Σύνταξης
25 Νοεμβρίου 1825

Τόπος Σύνταξης
χ.τ.

Συντάκτης
Κολοκοτρώνης Θεόδωρος

Αποδέκτης
Διοίκηση

Είδος Εγγράφου
Πρωτότυπο

Διαστάσεις

Αρ. Φύλλων

Γλώσσα
Ελληνικά

Προέλευση
ΑΡΧΕΙΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

Διεύθυνση
kolokotronis-archive.org/items/code/0652

Μεταγραφή-Σχολιασμός: Βασίλης Παναγιωτόπουλος, Δημήτρης Δημητρόπουλος, Βαγγέλης Σαράφης, Σάκης Δημητριάδης
Έλεγχος μεταγραφής: Αγαμέμνων Τσελίκας

Creative Commons Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση 4.0 Διεθνές (CC BY-NC 4.0).

